

Energiebedrijven en lokale besturen: partners in energietransitie

8 prioriteiten waarmee uw lokaal energiebeleid het verschil maakt

1 Integreer energie en klimaat in uw bestuursakkoord

2 Voer een consistent en eenduidig energiebeleid

3 Creëer een lokaal maatschappelijk draagvlak

4 Geef de markt ruimte

5 Maak werk van energie-efficiënte gebouwen

6 Ontwikkel een warmteplan

7 Versnel de uitrol van duurzame mobiliteit

8 Laat het sociaal beleid het energiebeleid ondersteunen

Een bijzondere rol voor de lokale overheid

Onze huidige manier van energie produceren en consumeren staat onder sterke druk. De overgang naar een duurzaam energiemodel vraagt inspanningen op alle beleidsniveaus. Een bijzondere rol is daarbij weggelegd voor de lokale overheid, omdat lokale besturen, naast hun eigen bevoegdheden, vooral federale en regionale wetgeving vertalen naar een beleid dat tegemoet komt aan de lokale noden en wensen. Die van de burger en KMO dus.

Bij elke ingrijpende verandering is het creëren van een maatschappelijk draagvlak de eerste stap. De energietransitie kan pas slagen als alle stakeholders betrokken zijn bij het proces. De volgende stap is de zoektocht naar partners om de hervorming door te voeren. De ruime expertise van haar leden maakt FEBEG een uitgelezen partner om lokale besturen te begeleiden bij de energietransitie.

Komt er een warmtenet in uw gemeente of denkt u over de inplanting van een windturbine? Investeert u in energie-efficiënte gebouwen of zoekt u naar duurzame oplossingen op het vlak van mobiliteit? In al deze domeinen zijn de FEBEG-leden vooraanstaande spelers die in uw gemeente het verschil kunnen maken.

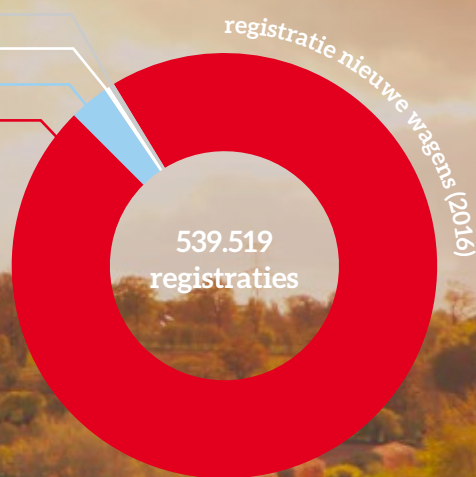
FEBEG bundelt acht aanbevelingen, als inspiratie voor uw verkiezingsprogramma, het lokale bestuursakkoord of meerjarenprogramma. Bent u klaar voor efficiënte energiekeuzes?

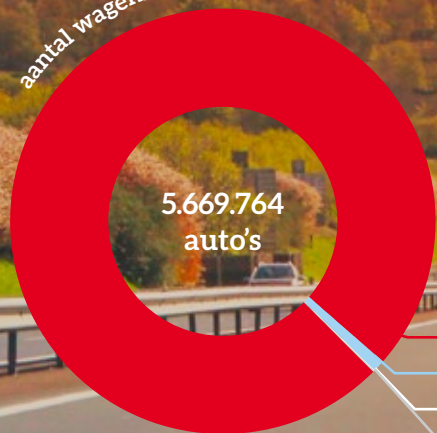
Waarom u straks het verschil kan maken

Als België de hernieuwbare-energie-doelstellingen wil halen tegen 2020, staan ons samen nog enkele uitdagingen te wachten. Deze grafieken tonen dat de weg nog lang is: België hinkt achterop in de overstap naar hernieuwbare energiebronnen terwijl de keuze voor klassieke brandstoffen nog steeds te evident is.

gas 0,40%
full-elektrisch 0,38%
hybride 3,00%
benzine & diesel 96,2%

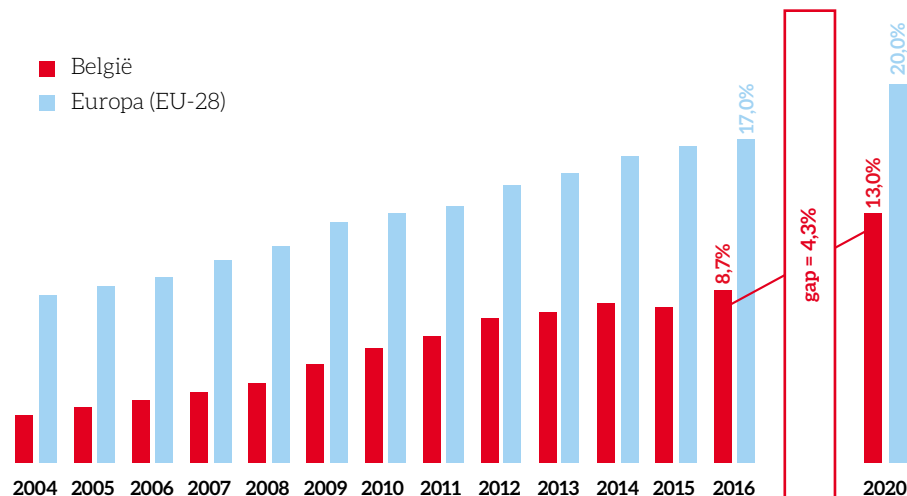
aantal wagens (2016)

benzine & diesel 98,70%
hybride 0,86%
full-elektrisch 0,09%
gas 0,35%

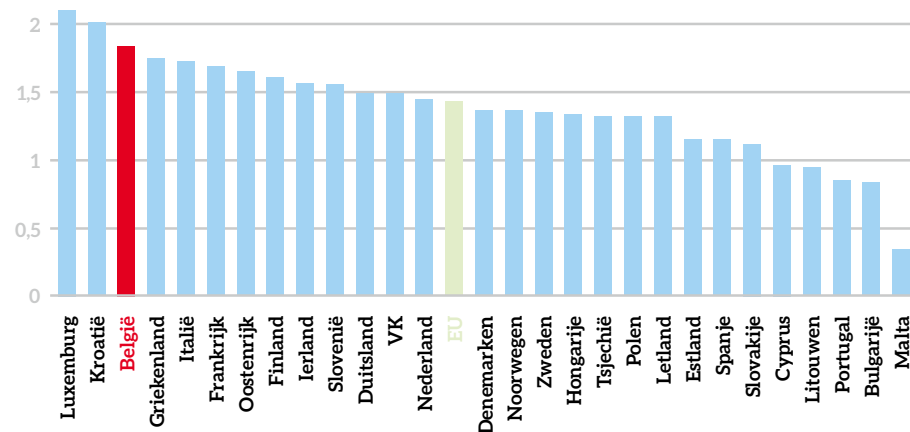
Tijd voor een grote sprong naar hernieuwbare energiebronnen

Evolutie van de hoeveelheid energie afkomstig van hernieuwbare energiebronnen: België t.o.v. EU-28.

Belgische huishoudens verbruiken nog te veel energie

Energieverbruik per woning, omgerekend naar gemiddeld EU-klimaat.

Neem energie en klimaat op in uw bestuursakkoord

De transitie naar een **duurzame toekomst** begint in uw eigen gemeente. Op het niveau van gemeenten en provincies kunnen we grote stappen zetten naar klimaatbestendigheid. Vooral ruimtelijke ordening is een domein waarin u zelf de sleutels in handen hebt. In het bestuursakkoord kan u **concrete maatregelen** vastleggen die straks de basis vormen voor een geslaagde energietransitie.

Uw keuzes als lokale overheid

- Hernieuwbare energie heeft ruimte nodig. Hoe dat er concreet uit ziet, bepaalt u zelf op maat van uw gemeente of zelfs op maat van wijken. De provincie kan u daarbij helpen.
- Samenwerking met privéspelers levert synergievoordelen op.
- Er bestaan heel wat regionale ondersteuningsinitiatieven:
  - Vlaanderen: Atlas Hernieuwbare Energie, Windgids en Zonnekaart,
  - Wallonië: Stratégie wallonne de rénovation,
  - Brussel: Zonnekaart in opmaak, het gewestelijk lucht-, klimaat- en energieplan.
- Investerings zijn nodig om de energietransitie te realiseren, maar brengen ook op.
- Door regelmatig te evalueren, kan u tijdig bijsturen met het oog op de vastgelegde doelstellingen voor klimaat en energie.
- De FEBEG-leden staan u graag bij met hun expertise bij de uitwerking van een ambitieuze energievisie.

Voer een consistent en eenduidig energie-beleid

De 589 Belgische gemeenten, van klein tot groot en elk met hun bijzonderheden, delen één doel: ze willen de klimaatverandering een halt toeroepen en de energietransitie versnellen. De Europese, Belgische en regionale klimaatdoelstellingen voor 2020 geven een richting aan de maatregelen die we daarvoor nemen. Trekt u de lijn mee door op weg naar 2030?

Uw keuzes als lokale overheid

- Continuïteit geeft investeerders vertrouwen en leidt tot succes op de langere termijn. Dat effect versterkt u door ervoor te zorgen dat nieuwe maatregelen in de lijn liggen van uw eerdere beslissingen.
- Door hechte samenwerking tussen beleidsniveaus én -domeinen komt u tot een breed gedragen, consequent beleid.
- In energietransitie komen veel bevoegdheden samen zoals bijvoorbeeld renovatie, mobiliteit en de productie van hernieuwbare energie. U kan belangrijke drempels wegnemen in de onderlinge samenwerking.
- Nieuwe belastingreglementen met taksen op installaties voor hernieuwbare energie, zijn contraproductief.
- Met uw eigen best practices en opgedane expertise kan u anderen inspireren.

Creëer een lokaal maatschappelijk draagvlak

De tijd dringt; we moeten nú tot actie overgaan. Dat besef is ondertussen in alle geledingen van de maatschappij doorgedrongen. Toch stuit een té bruuske ommekeer nog vaak op weerstand. De energietransitie kan maar succesvol zijn als ze gedragen wordt door de hele gemeenschap. Het **lokale beleidsniveau staat het dichtst bij de bevolking**. Het is voor burgers en bedrijven vaak het eerste aanspreekpunt en daarom uitermate geschikt om de maatschappelijke dialoog aan te gaan. Breng alle stakeholders samen rond de tafel en onderstreep jullie gedeelde verantwoordelijkheid. **Informeer, communiceer en kom in overleg tot beslissingen.**

Uw keuzes als lokale overheid

- **Ga in dialoog met uw burgers.** Burgers zijn zich meer en meer bewust van de rol die ze kunnen spelen en zij willen dat ook doen. U kan hen betrekken bij uw beleid via infomomenten rond hernieuwbare energie en participatievormen in hernieuwbare energieprojecten. Met premies kan u hen ondersteunen bij energie-efficiënte investeringen.
- **Ga in dialoog met de bedrijven.** Economie en ecologie zijn bondgenoten in de omschakeling naar een duurzame maatschappij. U kan het voor bedrijven interessanter maken om te investeren in energie-efficiënte oplossingen. De privésector heeft de knowhow om investeringen naar een hoger niveau te tillen. Met ontwikkelaars kan u al in een vroeg stadium van het project overleggen om hen te overtuigen van uw gemeenschappelijke belangen.

20.800 burgers investeren vandaag reeds mee in projecten rond hernieuwbare energie die door FEBEG-leden zijn ontwikkeld. In Beveren, Olen, Gent, Assenede, Floreffe en Berloz werden de voorbije jaren bijvoorbeeld windmolenparken gebouwd met participatie van de omwonenden.

Om burgers van jongs af aan bewust te maken van het belang van duurzame energie, zette het windmolenpark in Riemst/Bilzen de deuren open voor schoolkinderen. Andere FEBEG-leden bieden gratis lessen aan en sturen hun werknemers uit als ambassadeur.

Geef de markt ruimte

Als lokale overheid staat u er niet alleen voor om in te spelen op de grote maatschappelijke uitdagingen van klimaat en energie. De privésector kan uw eigen verantwoordelijkheden aanvullen en heel wat taken op zich nemen als u daarvoor de nodige ruimte creëert. Bedrijven zijn uitstekend geplaatst om **vernieuwende diensten en technologieën te ontwikkelen**. Samen kan u zoeken naar innovatieve oplossingen terwijl u de markt laat spelen. Concurrentie is de beste motor voor innovatie en houdt de prijzen competitief.

Uw keuzes als lokale overheid

- Wanneer u goederen en diensten aankoopt of groepsaankopen organiseert, is vergelijken de boodschap. Verschillende partijen kunnen u andere voordelen bieden, ook op lange termijn.
- Steeds meer energiebedrijven breiden hun dienstenpakket uit met extra services. Door op die diensten een beroep te doen, krijgt u de ruimte om u te concentreren op uw kernactiviteit; dat leidt tot rationalisatie en efficiëntie.
- Gemeenten hebben bij uitstek de schaal en de ruimte om proeftuinen voor innovatie te ontwikkelen in samenwerking met bedrijven. Zo komt u tot innovatieve diensten voor uzelf en uw burgers.

In het Nederlandse Heerhugowaard loopt het pilootproject 'Energiekoplopers'. De wijk is uitgerust met zonnepanelen, warmtepompen en elektrische boilers. Een intelligent systeem schat het verbruik van deelnemende huishoudens in en stemt energievraag en -aanbod binnen het hele netwerk op elkaar af. Geproduceerde energie die niet meteen verbruikt wordt, staat ter beschikking van het hele netwerk. Tekorten worden ook via het net aangevuld. Op die manier vangt de leverancier pieken en dalen op.

Maak werk van energie-efficiënte gebouwen

Gemeenten, steden en provincies hebben een **uitgebreid patrimonium** onder hun hoede: het gemeentehuis, scholen, ziekenhuizen of bibliotheken, elk met hun eigen energiebehoefte en opportuniteiten. Energie die niet nodig is, hoeft niet geproduceerd te worden en dat is zonder twijfel de goedkoopste oplossing. Wanneer uw eigen gebouwen energie-efficiënt gebouwd en onderhouden worden, moedigt u uw bevolking aan hetzelfde te doen.

Uw keuzes als lokale overheid

- Als stad, gemeente of provincie kan u het goede voorbeeld geven door zelf of via derde partijen te investeren in duurzame gebouwen en hernieuwbare energie.
- Initiatieven rond energie-efficiëntie van burgers en bedrijven verdienen uw aandacht. Met een doordacht premiebeleid motiveert u uw bevolking om verder te gaan dan de wettelijke verplichtingen.
- Samenwerking met bedrijven is een snelle manier om innovatieve technologieën te ontwikkelen en te implementeren. Bovendien deelt u op die manier ook de financiële lasten.
- Door maatregelen en projecten te bundelen kan u vaak schaalvoordelen bekomen.

Met de ondertekening van het Burgemeestersconvenant gingen lokale besturen de uitdaging aan om tegen 2020, 20% energie te besparen. Londerzeel en Meise sloegen de handen in elkaar en sloten gezamenlijk een energieprestatiecontract (EPC) af met een private partner. Die renoveert de gemeentelijke gebouwen met de contractuele garantie dat de voorziene energiebezuiniging wordt gehaald. Het geld dat de gemeenten op die manier besparen wordt gebruikt om de investeringen af te betalen. Hun integrale aanpak levert Londerzeel en Meise binnen een tiental jaar moderne en energiezuinige gebouwen op, met beperkt eigen risico.

Ontwikkel een warmteplan

Verwarming en koeling zijn goed voor ongeveer de helft van onze totale energiebehoefte. Tot de dag van vandaag worden onze gebouwen vooral individueel verwarmd. Als u weet dat er tijdens zowat elk productieproces warmte ontstaat, beseft u meteen dat daar een onbenut potentieel verscholen zit. **De restwarmte van de industrie kan u hergebruiken.** Aanvullend zijn hernieuwbare warmtebronnen zoals warmtepompen erg bruikbaar.

Uw keuzes als lokale overheid

- Samen met bedrijven kan u uitzoeken welke stabiele warmtebronnen er in uw gemeente bestaan. Met restwarmte kan u voorzien in (een deel van) de warmtevraag in uw gemeente.
- Administratieve diensten, ziekenhuizen of het stedelijk zwembad zijn gebouwen met een grote warmtevraag. Ook hier kan u een voorbeeldrol opnemen door te kiezen voor lokale, duurzame warmteproductie.
- Bij nieuwe verkavelingen bestaan er veel meer opties dan de standaardoplossingen voor individuele verwarming: een warmtenet, warmtekrachtkoppeling, een warmtepomp, ...

Tegen 2050 wil Gent klimaatneutraal zijn. Bij de aanleg van de nieuwbouwwijk Tondelier legde de stad de projectontwikkelaar hoge eisen op inzake duurzame energie. Alle 530 toekomstige woningen worden aangesloten op de aanwezige stadswarmteleidingen. Een lokaal verdeelnet brengt de warmte tot bij de individuele gebruikers. Dat betekent minder CO₂ en grotere woningen, want schouwen zijn overbodig. Een slimme meter laat de bewoners toe hun warmteverbruik op te volgen en te beheren.

Versnel de uitrol van duurzame mobiliteit

De transitie naar **duurzame mobiliteit** levert uw gemeente tal van voordelen op: minder CO₂, stikstofoxiden en fijn stof in de lucht en een afname van de geluidsoverlast. Door in te zetten op alternatieven voor vloeibare brandstof zoekt u mee naar oplossingen voor de grotere mobiliteitsproblematiek. De opmars van deelwagens en voertuigen op aardgas of elektriciteit is veelzeggend. Springt u mee op de kar?

Uw keuzes als lokale overheid

- Verduurzaming is een opportuniteit en trekt op termijn nieuwe investeringen aan. Dat maakt het interessant om bij nieuwe bouwprojecten nu al te investeren in duurzame maatregelen zoals slimme laadpunten.
- Duurzame mobiliteit en uw parkeerbeleid gaan hand in hand. Ook ruimtelijke ordening speelt een rol wanneer u 'groen' vervoer wil stimuleren.
- Een competitieve markt doet de prijs van laadinfrastructuur dalen. U kan ook uw eigen laadpalen delen met geïnteresseerde burgers.
- Als het financieel interessanter wordt, zullen meer mensen hun diesel- of benzinewagen inruilen voor een auto op gas of batterijen.
- Geef uw eigen wagenpark een voorbeeldrol.

Het aantal elektrisch gereden kilometers stijgt. Dat is niet alleen te danken aan een toename van het aantal laadpunten; de bestaande laadpunten worden ook intensiever gebruikt. Aan het stadhuis van het landelijke Mesen werd een laadpaal geïnstalleerd voor twee elektrische wagens van vzw 'Solidariteit voor het Gezin'. Zowel de laadpaal als de auto's staan ter beschikking van het publiek. Bij elke oplaadbeurt registreert de laadpas van de externe gebruiker het aantal kWh dat wordt afgenomen. Zo wordt de vzw vergoed voor elke oplaadbeurt zonder administratieve rompslomp.

Laat het sociaal beleid het energie- beleid ondersteunen

Het aantal wanbetalingen stijgt. Dat kan wijzen op een tijdelijk of een structureel probleem. Het eindbedrag van de energiefactuur is de optelsom van de energiekosten, transportkosten, regionale en federale heffingen en distributienettarieven. Ondanks het beperkte aandeel van de leverancier in de totale kost, helpen zij klanten met betalingsproblemen op verschillende manieren: met vorming van personeel of afbetalingsplannen bijvoorbeeld. Van de persoonlijke situatie van elke klant zijn de leveranciers niet op de hoogte. Daarin kan u als gemeente een belangrijke rol spelen.

Uw keuzes als lokale overheid

- Wanbetalingen wijzen vaak op een ruimere armoedeproblematiek. De OCMW's en erkende instellingen voor schuldbemiddeling hebben hier een belangrijke rol omdat zij als enige in staat zijn de problematiek in zijn geheel te bekijken.
- Structurele schuldopbouw kan u voorkomen door in te zetten op kennisopbouw en ontzorging van sociaal-economisch kwetsbare groepen. De sociale instellingen en de leveranciers zijn een partner om de kennis over de factuur over te brengen naar de klant.
- Energie-efficiëntie resulteert in een lagere energiefactuur.
  - Maak mensen bewust van hun verbruik, door energiescans en trajectbegeleiding op maat.
  - Investeer in energie-efficiëntie en isolatieprojecten voor kansarmen.
  - Bestudeer formules voor een derdebetalerssysteem met overheidswaarborg.
- Een nauwe samenwerking tussen sociale instellingen en leveranciers is de snelste weg naar een oplossing voor de klant.

De Anderlechtse Haard is met zijn 3.700 woningen waarvan 3.300 appartementen een van de belangrijkste sociale huisvestingsmaatschappijen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In juni 2016 nam zij een private dienstverlener onder de arm voor de renovatie van de verwarmingsinstallatie. Tegelijk werden zonnepanelen en een warmtekrachtkoppeling geïnstalleerd. De publiek-private samenwerking werpt zijn vruchten af: het comfort van de bewoners stijgt, terwijl hun energiefactuur daalt.

Wie is Febeg?

Febeg vertegenwoordigt leveranciers, producenten en dienstverleners in de energiesector. Energiebevoorrading heeft een enorm strategisch belang voor België. De elektriciteits- en gasector behoren immers tot de belangrijkste industriële sectoren van de Belgische economie.

35 leden die samen rechtstreeks werk bieden aan 7.895 personeelsleden.

Goed voor een jaarlijkse omzet van 17,6 miljard euro.

Produceert 88% van alle elektriciteit in België.

Voorziet 98% van de productiecapaciteit op het net.

Levert 82% van het in België gebruikte gas.

Levert aan ongeveer 2.727.000 toegangspunten voor gas.

Levert aan ongeveer 5.010.000 elektriciteitspunten in België.

Totale productie van wind- en zonne-energie – België (2017)

232
offshore
windmolens

2.735 GWh productie
3,2% totaal verbruik

± 28 km²
zonnepanelen

3.011 GWh productie
3,5% totaal verbruik

866
onshore
windmolens

3.439 GWh productie
4% totaal verbruik

Totaal elektriciteits-
verbruik in België (2017) :
± 86.300 GWh

Aspiravi ◊ Axpo ◊ Belpower ◊ Biopower ◊ Biostoom ◊
C-Power ◊ Direct Energie ◊ EDF Belgium ◊ EDF
Luminus ◊ Elicio ◊ EM Generation Brussels ◊ Eneco ◊
Engie Electrabel ◊ Engie Laborelec ◊ Eni ◊ Eni Trading
& Shipping ◊ Enovos ◊ Eoly ◊ Epex Spot ◊ Essent.be
◊ Fortech ◊ Gas Natural Fenosa ◊ Gassco ◊ Libramont
Energies Vertes ◊ Norther ◊ Octa+ ◊ Parkwind ◊ Prima
LNG ◊ Statoil ◊ Total Gas & Power Belgium ◊ T-Power ◊
Uniper ◊ VEB ◊ WINGAS

Een uitgave van FEPEG vzw

Ravensteingalerij 3 bus 9
1000 Brussel
Tel: +32 2 500 85 85

www.fepeg.be
info@fepeg.be